

Vuoden 2024 talousarvion, taloussuunnitelman 2025-2027 sekä investointisuunnitelman 2024-2028 hyväksyminen

KHALL § 365
142/02.02.00/2023

Valmistelija Talousjohtaja Sari Myllykoski-Hanhela

Kuntalain mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio. Sen hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnittelukausi). Talousarviovuosi on suunnittelukauden ensimmäinen vuosi.

Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Taloussuunnitelmassa päätetään myös yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan.

Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä. Talousarviossa ja -suunnitelmassa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa. Kunnan toiminnassa on noudatettava talousarviota.

Talousarvion valmistelusta vastaa kunnanhallitus sekä kukin toimielin omalla tehtäväalueellaan. Kunnallisessa liikelaitoksessa valmistelusta vastaa johtokunta.

Talousarvioon tehtävistä muutoksista päättää valtuusto. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuusto päättää, millä tasolla talousarvio on sitova valtuustoon nähden (= määrärahataso). Määrärahojen lisäksi talousarviota on noudatettava myös toiminnallisten tavoitteiden osalta. Talousarvion hyväksymisen jälkeen kaupunginhallitus hyväksyy tammikuussa talousarvion täytäntöönpano-ohjeet. Täytäntöönpano-ohjeissa annetaan tarkempia ohjeita ja määräyksiä.

Oulaisten kaupungin taloustilanne on erittäin tiukka. Viimeiset vuodet ovat olleet reippaasti alijäämäisiä ja sen seurauksena taseen kumulatiivinen ylijäämä on käytetty ja talouden tila on kiristynyt merkittävästi. Vuoden 2022 alijäämä oli n. 4,0 milj. euroa ja samalla taseen kumulatiivinen alijäämä painui n. 0,400 milj. euroa alijäämän puolelle. Taloustilannetta tiukentaa entisestään erityisesti tuleville vuosille kohdistuva sote-uudistukseen liittyvä valtionosuuksien väheneminen, laskevat verotulot sekä nopeasti noussut korkotaso. Laaja-alainen kustannusten nousu sekä kunta-alan palkkaratkaisu

tuovat myös ison haasteen tulojen ja menojen tasapainon löytymiseen.

Talousarviovuosi 2024 sekä suunnitelmavuodet 2025-2027 kasvattavat taseen alijäämää merkittävästi lisää. Kaupungin tase on alijäämäinen, mutta Oulaisten kaupungilla ei ole taseen alijäämästä huolimatta kuntalain mukaista alijäämän kattasmivelvoitetta, koska kaupungin taseessa on kirjanpitolautakunnan kuntajaoston 118/2018 lausunnon mukaisia alijäämää pienentäviä eriä n. 1,6 milj. euroa vuoden 2022 lopussa.

Kaupungin on kuitenkin ryhdyttävä toimenpiteisiin talouden tasapainoittamiseksi ja laadittava tuleville vuosille talouden tasapainoittamisohjelma. Talouden tasapainoittaminen on aloitettu jo kuluvana vuonna Vahva Oulainen -ohjelmalla, jonka tavoitteena on säästää n. 1,0 milj. euroa vuonna 2023. Tämän lisäksi talousarvion 2024 rinnalla laaditaan Vahva Oulainen II -ohjelma, jonka avulla pyritään kehittämään toimintaa säästöjä löytämällä. Vuoden 2024 talousarviosta on karsittu kuluja ja löydetty tuloja noin 1,0 miljoonaa euroa, mutta tämä ei vielä riitä talouden tasapainoittamiseen vaan Vahva Oulainen II -ohjelmalla haetaan lisää säästöjä vuosille 2024 sekä 2025.

Talousarvio 2024

Verotulot ja valtionosuudet

Kaupunginvaluusto päätti 7.11.2023 kokouksessaan nostaa tuloveroprosenttia 9,36 %:sta 10,0 %:iin. Myös kiinteistöveroprosentteihin tehtiin tarkistuksia ylöspäin. Kaupungin taloudessa ja veroperusteissa tapahtui merkittävä muutos 1.1.2023 alkaen, kun sote- ja pelastustoimen tehtävien järjestämisvastuu siirtyi hyvinvointialueelle. Muutoksen myötä kuntien verorahoituksesta siirtyi osuus hyvinvointialueelle, samalla kun sote- sekä pelastustoimen kulut siirtyvät hyvinvointialueen rahoitettavaksi.

Sote-uudistuksesta johtuen kunnilla ei ollut mahdollisuutta muuttaa tuloveroprosentteja vuodelle 2023. Vuodelle 2022 asetettu kunnallisveroprosentti määritti poikkeuksellisesti kunnallisveroprosentin tason kahdelle vuodelle. Vuoden 2022 tuloveroprosentin päättäminen on vaikuttanut myös kuluvaan talousarviovuoden tuloveroprosentin määräytymiseen, kun v. 2023 tuloveroprosentti on lukkiutunut v. 2022 tuloveroprosentin tasoon. Tämän lisäksi vuoden 2023 kunnallisverosta leikattiin 12,64 %-yksikköä kaikilta kunnilta hyvinvointialueelle siirrettäväksi. Oulaisten tuloveroprosentiksi vuodelle 2023 muodostui 9,36 % ($22,00\% - 12,64\% = 9,36\%$).

Kunnallisverotuloiksi talousarvioon 2024 arvioidaan 12.502.000 €, kiinteistöverotuloiksi 2.436.882 €, yhteisöveron osuudeksi 1.567.000 € ja verotuloiksi yhteensä 16.505.882 €.

Oulaisten kaupungin valtionosuudet laskevat merkittävästi vuodelle 2024. Oulaisten, vuosien 2021 sekä 2022, korkeiden sote-

kustannusten vuoksi valionosuuksiin kohdistuu yli 25 prosentin leikkaus. Valtionosuuksien leikkaus kuluvaan vuoteen verrattuna on 1,9 milj. euroa. Valtionosuudet vuonna 2024 ovat yhteensä 5.632.193 €. Lopullinen valtionosuus vahvistetaan vuoden 2023 loppuun mennessä.

Talousarvion 2024 henkilöstökulut

Kunta-alan työ- ja virkaehtosopimusten sopimuskausi on 1.5.2022-30.4.2025. Palkat on talousarvioon otettu henkilöpalkkoina, lisättynä 2,5 prosentin sopimuskorotuksella. Henkilösivukuluissa määrärahat perustuvat valtakunnallisesti määriteltyihin arvioihin sivukuluprosenteista.

Talousarvion katteet

Talousarvion toimintakate on – 20.315.641 €, vuosikate 1.497.534 € ja talousarvioon sisältyvät käyttöomaisuuden poistot (2.779.988 €). Poistoissa on huomioitu olemassa oleva käyttöomaisuus sekä ensi vuodelle siirtyvät investoinnit. Rahoitustuotot ja -kulut ovat n. – 325.000 €. Talousarvion alijäämä on n.1,2 milj. €.

Merkittävästi noussut korkotaso sekä korkeaksi kasvanut lainamäärä nostavat jyrkästi kaupungin korkokustannuksia. Talousarviossa 2024 on oletuksena korkotason pysyminen nykyisellä tasolla. Korkomarkkinoiden muutokset vaikuttavat kuitenkin lopulliseen korkokulujen tasoon talousarviovuonna. Lainamäärää kasvattavat investoinnit sekä lisäksi kaupunki rahoittaa Oulaisten Teollisuuskiinteistö Oy:n rakennuttaman teollisuushallin rakentamisen. Sijoitusten tuottoja on arvioitu talousarvioon positiivisesti, lopullisen tuottojen tason määrittelee kuitenkin sijoitusmarkkinoiden kehitys talousarviovuonna 2024.

Investoinnit

Investointeja talousarvioesityksessä on vain maltillisesti n. 1,4 milj. € ja nettoinvestoinnit ovat 1,3 milj. €. Talousarvioesityksessä on esitetty investoinnit vuodelle 2024 sekä suunnitelmavuodet 2025-2028. Vuoden 2024 investoinnit ovat sitovia ja tulevat vuodet ohjeellisia.

Rahoituslaskelman mukaan kaupungin lainamäärä kasvaa n. 5,9 milj. € vuonna 2024. Antolainoja on varattu Oulaisten Teollisuuskiinteistö Oy:n teollisuushallin investointia varten 6,5 milj. € sekä yhdistysten hankerahoitukseen 50.000 euroa. Talousarvioesitykseen ei sisälly sijoitusvarojen käyttöä vuodelle 2024.

Taloussuunnitelma 2025-2027

Taloussuunnitelman tuloslaskelmavuosien 2025-2027 toimintatuottojen ja -kulujen arvioinnissa pohjalukuina ovat vuoden 2024 talousarvion luvut lisättynä indeksikorotuksella. Henkilöstökuluissa ei ole huomioitu henkilöstön lisäyksiä. Sotekiinteistöjen sekä keittiöiden että paloaseman osalta on lisätty

vuokratuloja viimeisimmän sopimuksen mukaan n. 2,0 milj. € indekiskorotus huomioiden. Sotekiinteistöjen vuokratulot on laskettu koko suunnitelmakaudelle, mutta on huomioitava että hyvinvointialue voi tehdä ratkaisuja tilojen vuokraamisen suhteen vuoden 2026 alusta alkaen.

Verotulojen ennustamisessa on hyödynnetty Suomen Kuntaliiton veroennustetta v. 2024. Tuloveroprosenttina on käytetty 10,0 prosenttia. Kiinteistöverotuottohin on lisätty vuodesta 2025 alkaen tuulivoimapuistojen arvioitu kiinteistöveron tuotto 990.000 euroa/vuosi. Kiinteistöveron tuoton toteutuminen riippuu lopulta tuulivoimapuistojen käyttöönotosta ja liittamisestä yleiseen sähkönjakeluverkkoon.

Valtionosuuksien kehitykseen vaikuttavat sote-uudistuksen lisäksi Oulaisten kaupungin väestötekijät. Valtionosuudet määräytyvät asukasluvun, ikärakenteen, määriteltujen normien sekä muiden suoritteiden perusteella ja verotulotasauksen mukaan. Kuntien rahoitusuudistus on käynnistetty ja uuden rahoitusmallin on määrä valmistua vuodeksi 2026. Valtionosuudet on arvioitu taloussuunnitelmassa nykyisen rahoituspohjan mukaan indeksikorotuksella tarkistettuna.

Koko suunnitelmakauden kaupungin rahoitustuottojen ja -kulujen kohta säilyy negatiivisena. Korkotaso on noussut kuluvana vuonna nopeasti ja lievää laskua on ennakoitu suunnitelmakauden loppuvuosina. Korkean investointitason vuoksi kaupungin lainamäärä on kasvanut merkittävästi. Kaupungin lainamäärän laskee suunnitelmakaudella 9,9 milj. euroa. Investointien toteuttamista varten on suunnitelmassa varauduttu käyttämään myös sijoitusvaroja 11,2 milj. euroa. Investointisuunnitelmia tulee tarkastella kriittisesti, jotta tavoite lainamäärän lyhentämisestä saadaan täytettyä. Ratkaisut lisävelkaantumisen ja sijoitusvarojen käytön välillä tehdään sen mukaan, miten lainojen korkotaso muuttuu suhteessa sijoituksista saataviin tuottoihin.

Kaupungin talous on erittäin tiukka melkein koko suunnitelmakauden. Kumulatiivista alijäämää kertyy vuosina 2025-2026 yhteensä 1,1 milj. euroa ja vasta vuosi 2027 näyttää positiiviselta.

Suunnitelmakaudella on odotettavissa, että laskevan väestönkehityksen ja alhaisen syntyvyyden vuoksi koululaisten määrä kaupungissa vähenee, kun ikäluokat pienenevät. Kaupungin perusopetuksen kouluverkkoa joudutaan myös tarkastelemaan kriittisesti.

Yhteistoimintaneuvottelut

Talousarvio vuodelle 2024 sisältää henkilöstövähennyksiä 15,8 htv, jotka toteutetaan eläköitymisinä ja määräaikaisten työsopimusten vähentämisellä. Lisäksi kaupunginhallitukselle tullaan antamaan päätösesitys henkilöstön lomautuksista. Tästä syystä henkilöstöön kohdistuvista säästötoimenpiteistä on käyty lain työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja

hyvinvointialueella 4 §:n 2 mom. mukaiset yhteistoimintaneuvottelut henkilöstön edustajien kanssa. Neuvottelut kestivät 7 viikkoa (21.9.-8.11.2023) ja neuvotteluita pidettiin yhteensä 4 kpl (21.9.2023, 2.10.2023, 19.10.2023 ja 8.11.2023). Julkisan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO jätti erimielisyyden neuvotteluiden lopputuloksesta.

Esittelijä	Kaupunginjohtaja Riikka Moilanen
Päätösehdotus	Kaupunginhallitus esittää kaupunginvaltuustolle, että valtuusto 1. hyväksyy vuoden 2024 talousarvion, taloussuunnitelman 2025-2027 sekä investoinnit 2024-20282. oikeuttaa talousjohtajan tekemään talousarvioon teknisiä korjauksia.
Päätös	Keskustelun kuluessa kaupunginjohtaja teki seuraavan muutetun päätösesityksen: Kaupunginhallitus esittää kaupunginvaltuustolle vuoden 2024 talousarvion, taloussuunnitelman 2025-2027 sekä investoinnit 2024-2028 hyväksymistä ja oikeuttaa talousjohtajan tekemään talousarvioon teknisiä korjauksia. Lisäksi kaupunginhallitus päättää alijäämäisestä talousarviosta johtuen, että kaupungille laaditaan Vahva Oulainen II -toimenpideohjelma, joka sisältää toimenpiteet talouden tasapainottamiseksi vuosien 2024-2027 aikana. Kaupunginhallitus hyväksyi yksimielisesti kaupunginjohtajan muutetun päätösesityksen. Merkittiin, että kokous keskeytettiin tämän pykälän käsittelyn jälkeen klo 18.39-18.46 väliseksi ajaksi.